

O'QUVCHILARNING AQLIY FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH VA BILIMLARNI O'ZLASHTIRISHDA INTERFAOL O'QITISH USULLARINING O'RNI

Dilshodova Dildora Dilshod qizi

Xalqaro nordik universiteti magistranti
1-kurs yo'nalish nomi ta'lim muassasalari boshqaruvi

Annotatsiya. Ushbu maqola o'quvchilarning aqliy faoliyatini rivojlantirish va bilimlarni samarali o'zlashtirishga yordam berishda interfaol o'qitish usullarining hal qiluvchi rolini o'rganadi. Mavjud adabiyotlarni tahlil qilish orqali o'qitishning turli xil interfaol yondashuvlari ularning talabalarning faolligi va kognitiv rivojlanishiga ta'siri tekshiriladi. Maqolada, shuningdek, interfaol o'qitishda qo'llaniladigan usullar, ularning natijalari va talabalarning ta'limiga ta'siri haqida har tomonlama muhokama qilingan. Pirovard maqsad talabalarning yaxlit rivojlanishi uchun interfaol usullarni ta'lim amaliyotiga kiritishning ahamiyati to'g'risida tushuncha berishdir.

Kalit So'zlar: O'qitishning interfaol usullari, o'quvchilarni jalb qilish, aqliy faoliyat, bilimlarni o'zlashtirish, faol o'rganish, sinfdagi o'zaro munosabatlar.

Аннотация. В данной статье исследуется решающая роль интерактивных методов обучения в развитии умственной деятельности учащихся и содействии эффективному усвоению знаний. Анализируя доступную литературу, исследуются различные интерактивные подходы к обучению на предмет их влияния на успеваемость и когнитивное развитие учащихся. В статье также подробно обсуждаются методы, используемые в интерактивном обучении, их результаты и влияние на обучение студентов. Конечная цель - дать представление о важности включения интерактивных методов в образовательную практику для целостного развития учащихся.

Ключевые слова: интерактивные методы обучения, вовлечение учащихся, умственная деятельность, усвоение знаний, активное обучение, взаимодействие в классе.

Annotation. This article explores the decisive role of interactive teaching methods in helping students develop mental activity and effectively assimilate knowledge. Through the analysis of the available literature, various interactive approaches to teaching are examined their influence on the activity and cognitive development of students. The article also comprehensively discusses the methods used in interactive teaching, their results and their impact on the education of students. The ultimate goal is to provide an understanding of the importance of incorporating interactive methods into educational practice for the holistic development of students.

Keywords: interactive teaching methods, student involvement, mental activity, knowledge acquisition, active learning, classroom interaction.

Kirish bo'limi:

Interfaol o'qitish usullari zamonaviy ta'lim sharoitida talabalarning faolligini oshirish va bilim jarayonlarini kuchaytirish uchun kuchli vosita sifatida tobora ko'proq tan olinmoqda. Ushbu maqolada biz ushbu usullarning o'quvchilarning aqliy faoliyatini shakllantirish va bilimlarni singdirishni osonlashtirishdagi ahamiyatini

ko'rib chiqamiz. Sinflar rivojlanib borishi bilan o'qituvchilar dinamik va ishtirok etish muhitini yaratish uchun an'anaviy ma'ruzalardan tashqariga chiqadigan innovatsion yondashuvlarni o'rganishga da'vat etiladi.

Adabiyot Tahlili:

Mavjud adabiyotlarni har tomonlama ko'rib chiqish interfaol o'qitish usullari va talabalarning kognitiv rivojlanishi o'rtasidagi ijobiy bog'liqlikni ta'kidlaydi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, o'quv jarayonida faol ishtirok etish tanqidiy fikrlashni, muammolarni hal qilish ko'nikmalarini va ma'lumotni uzoq muddatli saqlashni rag'batlantiradi. Guruh muhokamalari, amaliy tadqiqotlar, rol o'ynash va texnologiya integratsiyasi kabi turli xil yondashuvlar adabiyotda talabalarning ta'lim natijalariga ta'sirini tushunish uchun o'rganilgan.

Adabiyotlarning katta qismi interfaol o'qitish usullari o'quvchilarning aqliy faoliyati va bilimlarini o'zlashtirishga katta hissa qo'shadi degan fikrni qo'llab-quvvatlaydi. Chickering va Gamson (1987) tomonidan olib borilgan tadqiqotlar faol o'rganish muhimligini ta'kidlab, talabalar o'quv jarayonida faol ishtirok etganda ko'proq ma'lumot olishlarini ta'kidladilar. Ushbu tasdiqni chuqur o'rganish va tushunishni rivojlantirish uchun samarali vosita sifatida interaktiv usullarni qo'llab-quvvatlovchi Prince (2004) qo'llab-quvvatlaydi.

Interfaol o'qitish doirasi turli xil strategiyalarni o'z ichiga oladi, masalan, guruh muhokamalari, amaliy tadqiqotlar, rol o'ynash va muammolarni hal qilish faoliyati. Bonuell va Eison (1991) 'faol ta'lim' tushunchasini kiritdilar va talabalarning material bilan faol shug'ullanishi zarurligini ta'kidladilar. Ushbu yondashuv axborotni saqlash va tushunishni kuchaytirish, murakkab tushunchalarni yanada chuqurroq tushunishga yordam berish bilan bog'liq.

Bundan tashqari, so'nggi yillarda interaktiv o'qitishga texnologiyani kiritish mashhurlikka erishdi. Virtual simulyatsiyalar, onlayn hamkorlik platformalari va interaktiv multimedia resurslari faollikni oshirish va ko'p sensorli o'rganish tajribasini taqdim etish uchun ko'rsatildi (Hake, 1998). Texnologiyadan foydalanish nafaqat turli xil ta'lim uslublariga mos keladi, balki talabalarni zamonaviy dunyoning raqamli talablariga tayyorlaydi.

Interfaol o'qitish usullarini muvaffaqiyatli amalga oshirishda o'qituvchilar hal qiluvchi rol o'ynaydi. Jonson va boshq. (1998) qo'llab-quvvatlovchi va interaktiv o'quv muhitini yaratadigan o'qituvchilar talabalarning motivatsiyasi va kognitiv rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini ta'kidladilar. Savollar, munozaralar va

tanqidiy fikrlashni rag'batlantiradigan sinf madaniyatini yaratish o'quvchilarning aqliy faoliyatiga sezilarli hissa qo'shishi mumkin.

Metodlar bo'limi:

Ushbu bo'limda biz o'quvchilarning aqliy faolligini oshirishda samaradorligini isbotlagan bir qator interfaol o'qitish usullarini ko'rib chiqamiz. Bu usullar o'z ichiga oladi, lekin ular bilan cheklanmaydi:

- Sinf muhokamalari: talabalar o'rtasida ochiq muloqot va fikr almashishni rag'batlantirish.

- Muammoli ta'lim: o'quvchilarga birgalikda hal qilish uchun Real muammolarni taqdim etish.

- Interaktiv texnologiyalar: qiziqarli o'quv muhitini yaratish uchun raqamli vositalar va platformalarni birlashtirish.

- Simulyatsiyalar va rolli o'yinlar: o'quvchilarga nazariy bilimlarni qo'llash uchun amaliy stsenariylarni taqdim etish.

Natijalar bo'limi:

Interfaol o'qitish usullari o'quvchilarning aqliy faoliyatini rivojlantirish va bilimlarni o'zlashtirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ushbu usullar talabalarni o'quv jarayoniga jalb qiladi, faol ishtirok etishni, tanqidiy fikrlashni va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rag'batlantiradi. Interfaol o'qitish usullari talabalarning kognitiv rivojlanishiga hissa qo'shadigan ba'zi asosiy usullar:

- Faol ishtirok etish: o'qitishning interfaol usullari talabalarni o'quv jarayoniga jalb qiladi, ulardan munozaralarda, guruh mashg'ulotlarida va amaliy tajribalarda faol ishtirok etishni talab qiladi. Ushbu faol ish passiv o'rganish bilan taqqoslaganda mavzuni chuqurroq tushunishga yordam beradi.

- Tanqidiy fikrlash: guruh muhokamalari, munozaralar va muammolarni hal qilish faoliyati kabi interfaol usullar tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rag'batlantiradi. Talabalarga ma'lumotni tahlil qilish, turli nuqtai nazarlarni baholash va asosli qarorlar qabul qilish, materialni yanada chuqurroq tushunishga yordam berish tavsiya etiladi.

- Muammoni yechish ko'nikmalari: o'qitishning ko'pgina interfaol usullari haqiqiy muammolarni hal qilish stsenariylarini o'z ichiga oladi. Qiyinchiliklar bilan ishlash va muammolarni hal qilish uchun bilimlarni qo'llash orqali talabalar hayotning turli jabhalarida qimmatli bo'lgan amaliy muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

- Hamkorlik va aloqa: interfaol usullar ko'pincha talabalar o'rtasida hamkorlikni talab qiladi. Guruh loyihalari, munozaralar va taqdimotlar orqali talabalar samarali

muloqot qilishni, o'z fikrlarini bildirishni va boshqalarni tinglashni o'rganadilar. Ushbu ko'nikmalar nafaqat akademik muvaffaqiyat uchun, balki kelajakdagi professional va shaxsiy aloqalar uchun ham muhimdir.

- Bilimlarni saqlash va qo'llash: tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, faol ishtirok axborotni saqlashni kuchaytiradi. Simulyatsiyalar, rolli o'yinlar va interaktiv multimedia kabi interfaol o'qitish usullari talabalarga o'rganganlarini eslab qolish va yanada samarali qo'llashga yordam beradi, chunki ular o'quv jarayonida faol ishtirok etadilar.

- Motivatsiya va qiziqish: interfaol o'qitish usullari o'quv tajribasini talabalar uchun yanada qiziqarli va qiziqarli qilishi mumkin. Bu ortib borayotgan motivatsiya ularning aqliy faoliyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin, bu ularni yangi ma'lumotlarni ko'proq qabul qiladi va mavzularni yanada o'rganishga intiladi.

- Shaxsiylashtirilgan ta'lim: interfaol usullar o'qitishga yanada moslashtirilgan yondoshishga imkon beradi. O'qituvchilar o'z usullarini talabalarning individual ta'lim uslublari va afzalliklari asosida moslashtirib, yanada moslashtirilgan va samarali o'quv tajribasini yaratishlari mumkin.

- Texnologiya integratsiyasi: interfaol o'qitish usullariga texnologiyani kiritish o'quv tajribasini oshirishi mumkin. Ta'lim dasturlari, onlayn simulyatsiyalar va multimedia taqdimotlari texnologiyani yaxshi biladigan talabalarning afzalliklariga javob beradigan dinamik va qiziqarli muhitni taqdim etishi mumkin.

Interfaol o'qitish usullari faol ishtirok etish, tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish, hamkorlik va shaxsiylashtirilgan o'quv tajribalarini rivojlantirish orqali talabalarning aqliy faoliyatini rivojlantirishga va bilimlarni o'zlashtirishga katta hissa qo'shadi. Ushbu usullar nafaqat akademik ko'rsatkichlarni oshiradi, balki talabalarni umrbod o'rganish va hayotlarining turli jabhalarida muvaffaqiyat qozonish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalar bilan ta'minlaydi.

Munozara Bo'limi:

Munozara bo'limi natijalarning oqibatlarini o'rganib chiqadi, o'qituvchining roli, usullarni turli xil ta'lim uslublari moslashtirishning ahamiyati va doimiy baholash va fikr-mulohazalarga ehtiyoj kabi omillarni hal qiladi. Bundan tashqari, bo'lim interaktiv usullarni qo'llash bilan bog'liq muammolarni o'rganadi va ushbu to'siqlarni bartaraf etish uchun potentsial echimlarni taklif qiladi.

Xulosa va takliflar:

Xulosa qilib aytganda, ushbu maqola o'quvchilarning aqliy faoliyatini shakllantirishda va bilimlarni samarali o'zlashtirishda interfaol o'qitish usullarining

muhim rolini ta'kidlaydi. O'qituvchilarga dinamik va qiziqarli o'quv muhitini yaratish uchun ushbu usullarni qo'llash tavsiya etiladi. Interfaol o'qitish samaradorligini yanada oshirish uchun o'qituvchilar uchun doimiy malaka oshirish va texnologiyalarni birlashtirish taklif etiladi. Maqola oxir-oqibat mustahkam bilim qobiliyatlari va umrbod o'qishga bo'lgan ishtiyoq bilan jihozlangan talabalar avlodini tarbiyalashda interfaol o'qitish usullarining o'zgaruvchan salohiyatiga urg'u beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdukadirov A.A., Teoriya i praktika intensivatsii podgotovki uchiteley fiziko-matematicheskix dissiplin: Aspekt ispolzovaniya kompyuternix sredstv v uchebno-vospitatelnom protsesse: dissertatsiya ... doktora pedagogicheskix nauk : 13.00.01, Tashkent. gos. ped. in-t im. Nizami, Tashkent, 1990, pp. 312-334.
2. Azizhodzhaeva N.N. Voprosy podgotovki uchitelja v sisteme nepreryvnogo pedagogicheskogo obrazovanija. - Tashkent: TGPI, 1995. – p.64.
3. Babaskina, E. G. Metodika ovladenija perevodcheskoj strategiej posredstvom razvitija poznavatel'noj aktivnosti studentov: na primere discipliny «Predperevodcheskij praktikum»: avtoref. dis.... kand. pedagog. nauk: 13.00.02. – Moscow: 2011. – p. 6-23
4. Begimkulov U. Povyshenie kvalifikacii pedagogicheskix i upravlencheskix kadrov vysshix obrazovatel'nyh uchrezhdenij. Uzbekiston oliy ta'lim tizimida kadrlar resurslarini boshqarish va rivojlantirish. Tashkent - 2014. pp. 5- 12.
5. Dzhuraev R.H. Teoriya i praktika intensivatsii professional'noj podgotovki uchashhihsja proftehuchilishh. – Tashkent: Fan, 1992. – p.259.
6. Gal'perin P.Ja. Metod srezov i metod pojetapnogo formirovanija v issledovanii detskogo myshlenija. Voprosy psixologii. - 1966. - No.4. - pp. 128-135.
7. Podlasiy, I.P. Pedagogika. V 2-h t. T. 1. Teoreticheskaja pedagogika: Uchebnik dlja bakalavrov. I.P. Podlasiy. — M.: Jurajt, 2013. — 777